

Diagnostická kritéria pro poruchu autistického spektra (PAS)

Kritéria jsou **pro vaši orientaci**, diagnostiku ponechte příslušným odborníkům !! Případné podezření nejprve zkonzultujte, popište projevy chování, jeho zvláštnosti, atypie a **ve spolupráci s rodiči a s jejich souhlasem** můžete doporučit návštěvu u příslušného odborníka, na pracovišti SPC.

A. Kvalitativní narušení sociální interakce, společenských vztahů:

- Narušena schopnost přiměřeně užívat neverbální chování (oční kontakt, výraz obličeje, postoj těla a gesta) v různých sociálních situacích.
- Neschopnost vytvářet přiměřené vztahy s vrstevníky
- Špatné užívání sociálních signálů
- Malá schopnost spontánně sdílet s ostatními radost a zájmy, mít potěšení ze společné činnosti
- Nedostatečná schopnost sociální a citové empatie (vcítění se), preferuje činnost o samotě

B. Kvalitativní narušení komunikace

- Opožděný vývoj řeči nebo se řeč nevyvine (neplatí u Aspergerova syn.), dítě se to nesnaží kompenzovat (nahrazovat) alternativním způsobem komunikace jako je mimika, gesta
- U dětí, kde se řeč vyvinula, je postižena schopnost iniciovat nebo udržet konverzaci (rozhovor) s ostatními
- Stereotypní a opakující se užívání jazyka, echolálie (opakování slov, vět)
- Nedostatečná reciprocita (vzájemnost) a synchronizace (soulad) v konverzaci
- Nedostatek tvořivosti a fantazie v myšlení
- Chybí emoční (citová) reakce na přátelské přiblížení jiných lidí (verbální i neverbální)
- Chybí symbolická, napodobivá, spontánní hra

C. Omezené, opakující se nebo stereotypní vzorce chování, zájmů, aktivit

- Rigidita (nepružnost) a rutinní chování, zaujetí pro jednu nebo několik činností, které je nepřiměřeně intenzitou nebo předmětem zájmů (kalendáře, jízdní řády, prehistorická zvířata...)
- Zjevné ulpívání na nefunkčních rituálech, lpění na rutině
- Odpor ke změnám
- Specifická přichylnost k předmětům, které jsou k věku netypické, zájem o nefunkční prvky předmětů
- Pohybové stereotypie, opakující se motorické manýrování

Nespecifické rysy:

Fobie (chorobný strach z něčeho, někoho), hyperlexie, užívání 3. osoby místo první, poruchy spánku a příjmu potravy, záchvaty vzteku a agrese, chůze po špičkách, zvláštním nazíráním (hodně zblízka nebo koutkem oka), fascinace neobvyklým pohybem (roztáčení hraček, otvírání a zavírání dveří...), nezvyklé reakce na světlo, vůně, bolest, nepřiměřený křik, pláč, špatný odhad nebezpečí, sebezraňování...

Kromě Aspergerova syndromu je zhruba u 75% jedinců s PAS přítomno mentální postižení. Nemusí být přítomná všechna uvedená kritéria. Autismus může být v lehké až těžké formě.

Primární je uvěřit, získat informace a poskytnout jedincům s PAS a jejich blízkým oporu, pomoc, porozumění.

Vypracovala Mgr. Naděžda Bartošiková, psycholog, Ostrava, e-mail: n.bartosikova@seznam.cz Úprava 3-2011, 3-2020